

Halász Iván

A 2016. évi szlovákiai parlamenti választások és a magyar kisebbségi pártok¹

Bevezetés a szlovák választási rendszerbe

A 2016. március 5-én szombaton a szlovákiai választópolgárok ismét választóurnákhoz járultak. A rendszerváltás utáni első szabad választásoktól kezdve most ez volt a kilencedik alkalom, hogy az állampolgárok ily módon kifejezhetnék akaratukat. Az 1993. január 1-én megalakult Szlovákiában ez volt a 150 fős egykamarás parlament (azaz Nemzeti Tanács) hetedik tisztújítása. A szlovákiai magyar kisebbséget képviselő pártok 2009-es szétválása óta viszont ez volt már a harmadik alkalom, hogy külön-külön megmérték az erejüket (2010, 2012, 2016).

Bár az elmúlt negyedszázadban kisebb módosításokra és korrekciókra természetesen sor került, a szlovákiai választási rendszer 1992 óta meglepően nagy stabilitást mutat. Ez azt jelenti, hogy az alapvető szabályai komolyabban nem változtak. Továbbra is az arányos választási rendszerről van szó, amelyben a választópolgárok az egyes politikai pártok és mozgalmak által indított pártlistákra tudnak szavazni. A bekerülési küszöb 5%-os, de a választási koalíciók esetében növekvő tendenciát mutat. Jelenleg az egész ország egy választókerületet alkot, tehát mindegyik párt országos listát állít.

A pártlisták sorrendjét a pártok határozzák meg, de a választópolgároknak is van lehetősége beleszólni abba. Mindegyik szavazó ugyanis az általa választott pártlistán bekarikázhatja legfeljebb négy neki szimpatikus jelöltet, amely abban az esetben, ha az adott listára voksolók további 3%-a is így gondolta, a lista élére kerülhet és maga mögé szoríthatja akár a listavezető pártelnököt is. Ezt a modellt preferenciális sza-

---

¹ A tanulmány a „A választási szabályozás fejlődése és a pártrendszerek működése a Kelet-Közép-Európában” elnevezésű, az MTA TK-ban működő inkubátor jellegű projekt keretében készült.

vazásnak nevezik. Amióta nem 10%, hanem 3% is elegendő a lista élére kerüléshez, azóta ennek a módszernek egyre inkább nő a jelentősége. Szlovákiában jelenleg tehát két párhuzamos választási verseny is folyik – egyrészt a pártlisták között, másrészt a rajtuk szereplő jelöltek között.²

A választásokon csak a nagykorú szlovákiai állampolgárok vehetnek részt, tehát szemben az európai parlamenti, valamint a helyi és a középszintű kerületi (megyei) választásokkal, az országos szinten a letelepedett külföldieknek itt semmilyen szerep nem jut. Az utóbbiak vonatkozásában egyébként Szlovákia meglehetősen liberális, mert a helyi és megyei szintű választási részvételi lehetőséget nemcsak az uniós polgárokra korlátozza, hanem megadja azt minden legálisan bevándorolt nagykorú külföldinek.³

A szlovák szabályozás viszont nem ismeri a nemzeti kisebbségekkel kapcsolatos kedvezményes bánásmódot, azaz a nemzetiségek érdekeit képviselni szándékozó pártoknak ugyanazoknak a követelményeknek kell eleget tenni, mint a többieknek. A jelenlegi demográfiai helyzetben az ilyen szabályozás mellett elvileg két szlovákiai nemzeti-etnikai kisebbségnek van elvi lehetősége saját jogán (azaz saját etnikai párttal) bejutni a törvényhozásba: a magyar és a roma kisebbségnek. Amíg a magyaroknak ez 1990 óta mindig sikerült is, a széttöredezett és megosztott roma közösségnek eddig erre soha nem volt lehetősége. Igaz, a romák is egyelőre inkább azzal próbálkoztak, hogy más – országos pártok – segítségével juttassanak be néhány képviselőjüket a parlamentbe, de az is csak nagyon csekély határfokkal járt. A legutóbbi választásokon a magyar-szlovák vegyes pártként működő Most–Híd, az Egyszerű Emberek és Független Személyiségek (OLANO) laza képződmény jelöltlistája és a kormányzó SMER-SD (azaz Irány – Szociáldemokrácia) tette ezt lehetővé. De a roma közösségnek ez igazából nem segített. Emiatt a

---

² A szlovák választási rendszer fejlődéséről lásd Novotný, Peter: Vývoj volebných pravidiel na Slovensku (1990-2010) <http://www.infovolby.sk/index.php?base=data/parl/2010/analyzy/1272387025.txt>

³ Erről a témáról lásd Halász Iván: Migránsok és a választójog. A választások „transzborderizálása” a közép-európai térségben. In: A migránsok politikai integrációja a visegrádi államokban. Szerk.: Halász Iván. NKE, Budapest, 2014.

következőekben főleg a magyar kisebbség képviselőitől vállalkozó pártok választási eredményeiről és szerepléséről lesz szó.

Előjáróban nem árt leszögezni, hogy az arányos képviselet elvén működő választási rendszer általában megfelel az olyan nemzeti közösségnek, mint amilyen a szlovákiai magyar kisebbség is. Bár a legutóbbi (2011-es) népszámlás adatai szerint a szlovákiai magyarok száma a bővös 500 000 (pontos szám 458 467 fő)⁴ alá csökkent és az egész társadalmon belüli arányuk már inkább 9% körül mozog, de még mindig inkább közepes méretű kisebbséget alkotnak, amely a megfelelő politizálás (azaz főleg az egységes fellépés) esetében képes lehetne a számarányának megfelelő képviselethez jutni az országos törvényhozásban. Ez a rendszer azonban nemcsak a helyi magyaroknak felel meg, hanem a regionálisan, illetve felekezeti és szocio-kulturálisan még mindig meglehetősen tagolt és sokszínű szlovákiai társadalomnak egészének is. A közép-európai térségben ugyanis még mindig Szlovákia tekinthető olyan országnak, amely a legtöbbet őrzött meg a térségre korábban oly jellemző multietnikus jellegből: a különböző nemzetiségi hovatartozású személyek aránya itt még mindig a 15 és 20% között mozog.

A 2016-os parlamenti választások általános eredményei és trendjei

A 2016. évi parlamenti választások értékelésének egyik kulcsszava a meglepetés volt. A hosszantartó számlálás után közölt eredmények ugyanis majdnem mindenkit megleptek, főleg az utolsó, azaz két héttel a választások napja előtt közölt előzetes becslésekhez képest.⁵ De a valódi eredmények még a szavazás napján a Markíza TV megbízásából készített exit-poll eredményekhez képest is meglepetést tudtak okozni.

---

⁴ <https://census2011.statistics.sk/tabulky.html>

⁵ Ez a kéthetes moratórium új elem a szlovák választási szabályozásban. 2014-ben ugyanis elfogadásra került új, komplex jellegű választási kódex.

Ezeket a meglepő eredményeket és az azok közötti eltéréseket jól jelzi az alábbi táblázat:

Párt	2016-ban elért eredmények (%)	Szavazáskori exit-poll eredmények	Előzetes becslések ¹ (FOCUS)(%)	A 2012. évi eredmények ²
Irány-SzD	28,28	27,30	34,10	44,41
Szabadság és Szolidaritás	12,10	13,30	5,10	5,88
Egyszerű Emberek és Független Személyiségek	11,02	11,20	6,40	8,55
Szlovák Nemzeti Párt	8,64	8,00	8,10	4,55
Kotleba: Néppárt – A Mi Szlovákiánk	8,04	6,80	2,00	1,58
Egy Család Vagyunk – Boris Kolár	6,62	5,90	4,10	nem létezett
Híd-Most	6,50	7,30	8,00	6,89
Háló	5,60	6,70	13,70	
Kereszténydemokrata Mozgalom	4,94	5,0	7,50	8,82
Magyar Közösség Pártja	4,04	3,6	3,60	4,28
Szlovák Demokratikus és Keresztény Unió	0,26		1,70	6,09

* http://www.focus-research.sk/files/n184_Volebne%20preferencie%20politickych%20stran_februar%202016.pdf

** <http://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2012/graf/graf1sr.jsp?lang=sk.htm>

A 2016-os választások eredményei mindenképpen komoly átrendeződést vetítenek elő a szlovák politikai palettán. Egyes elemzők a választások utáni napon egyenesen arról írtak, hogy a dühös választópolgárok tulajdonképpen szabályával szabdalták szét a hagyományos szlovák pártrendszert. Ez ugyan csak részben igaz, de a trendek mégis elég egyértelműnek tűnnek – a választók alapvetően a régi hagyományos pártok ellen fordultak és azokat büntették meg. Hosszú agónia után most esett ki a parlamentből a Szlovák Demokratikus és Keresztény Unió (SDKÚ),⁶ azaz a szlovák jobbközép erők azon zászlóshajója, amely az 1998 és 2006 között a radikális (és gazdasági értelemben viszonylag sikeres) reformok fő motorja volt. Ez a hajdanvolt meghatározó párt a márciusi voksolá-

⁶ Ezt a pártot a kétszeres sikeres miniszterelnök, Mikuláš Dzurinda hozta létre, aki aztán több mint tíz éven át vezette is ezt a pártot.

son csupán 6938 szavazatot kapott! A március 5-i voksolás legnagyobb vesztese mégsem ez a párt volt,⁷ hanem a parlamentből váratlanul kiesett Kereszténydemokrata Mozgalom (KDH),⁸ amely 1990-től kezdve megszakítás nélkül jelen volt a szlovák törvényhozásban.

Ez eddig páratlan teljesítménynek számított, hiszen az összes többi jelenlegi parlamenti párt parlamenti képviselője jóval későbbre datálható. A kivételt csupán a Szlovák Nemzeti Párt képviseli, amely szintén 1990 óta jelen volt a törvényhozásban, e párt jelenléte viszont nem volt megszakítás nélküli, hiszen – ahogyan már szó volt erről – két cikluson keresztül (először 2002 és 2006 között, aztán ismét 2012 és 2016 között) a parlamenten kívül rekedt. Most viszont diadalittasan visszakerült a parlamentbe, és ezzel tulajdonképpen a jelenlegi legrégebbi pártjává vált, hiszen más olyan formáció, amely egészen 1990-ig tudná „visszavezetni a családfáját”, már nincs ott jelen.⁹

⁷ A kiesésére már néhány éve lehetett számítani.

⁸ A Kereszténydemokrata Mozgalmat a rendszerváltás hektikus hónapjaiban a kommunistaellenes katolikus másként gondolkodók hozták létre, akik abban reménykedtek, hogy a szlovák politikatörténetben mindig is erős politikai katolicizmus ismét meghatározó politikai erővé fog válni Szlovákiában. Emiatt megpróbálták összebékíteni a nem teljesen szeplőtlen múltú szlovák politikai katolicizmus, valamint a modern nyugati keresztény-demokrácia értékvilágát és egy modern, a demokratikus értékrend iránt teljes mértékben elkötelezett pártot létrehozni. E párt történetéről és fejlődéséről lásd Halász Iván: A szlovák pártrendszer főbb törésvonalai és regionális összefüggései. In Ábrahám Barna – Gereben Ferenc – Stekovics Rita (szerk.) *Nemzeti és regionális identitás Közép-Európában*. (Piliscsaba: PPKE BTK 2003.) 474-475.

⁹ Sőt, a nemzeti párti vezetők szívesen hivatkoznak arra, hogy ők a legrégebbi szlovák politikai párt, amely a magyarosítás ellen már 1871-ben szerveződött meg és egészen 1918-ig a magyarországi szlovákság fő pártjának számított. Sőt, a két világháború közötti időszakban is markáns szerepet játszott a szlovákiai politikában. A működésére a második világháború tette le a pontot. Ennek az alapvetően nemzeti konzervatív, főleg az evangélikus középrétegekre támaszkodó pártnak azonban nincs sok köze ahhoz a polgári nacionalista, kisebbségellenes és néha a radikális szílamokat is hangsúlyozó párthoz, amely a rendszerváltás forgotagában (azaz 1990 tavaszán) alakult meg és a szlovák állami függetlenség mielőbbi kivívását tűzte ki a zászlajára. A nemzetiek rendszerint a nemzeti-jobboldali-populista blokk(ok) részeként szoktak Szlovákiában hatalomra kerülni. A Szlovák Nemzeti Párt (SNS) kétszer volt tartósan hatalmon – először az 1992 és 1998 között, aztán a 2006 és 2010 között. Miután ezekben az években rakták le a szlovák újkapitalizmus alapjait, a nagy privatizáción is nyereszkesedő SNS minden radikális nacionalista szólama ellenére nem lett rendszerellenes szélsőséges párt, hanem inkább

Amíg a legnagyobb vesztesnek a régi hagyományos politikai pártok tűnnek, addig az igazi nyertesek pozíciójába a szélsőséges jobboldali nacionalisták és különböző jellegű és irányultságú protestpártok, illetve új – és ezért némileg szokatlan – „családiás” politikai formációk kerültek. Mindez annak ellenére történt, hogy a most jelentkező tendenciák némelyike korábban is jelen volt a szlovák politikában, azok azonban jelenleg halmozottan jelentkeznek, és a helyzet emiatt tűnik sokak szemében ennyire drámainak.¹⁰ Hogy valóban az-e, az majd néhány év múlva fog kiderülni.

Hivatalosan ugyan a választások fő győztese Irány-Szociáldemokrácia (azaz SMER-SD) lett, ezt a pártot azonban a 400 000 voks váratlan elvesztése miatt a 2016-os választások egyfajta „győztes vesztesének” is lehet nevezni. Bár a sok politikai újonc között a SMER-SD már-már régi matadornak tűnik, ez csak részben igaz, hiszen ez a politikai formáció az ezredfordulón alakult meg és először a 2002-es parlamenti választásokon szállt ringbe a képviselői mandátumokért.¹¹ Hatalomra először csak 2006-ban került.¹² 2010-ben váratlanul elvesztette a választásokat,

---

egy olyan, a hagyományos politikai rendszer megszokott, mondhatni polgári részeként működő párt, amely nem volt érdekelt a fennálló társadalmi-gazdasági rendszer gyökeres átalakításában.

¹⁰ A választások utáni hétfőn megjelent Újszó napilap például következő főcímmel jelent meg: „Választási katasztrófa” Újszó, 2016. március 7. 1.

¹¹ A párt kezdeteiről lásd Halász Iván: A szlovák pártrendszer főbb törésvonalai és regionális összefüggései. In Ábrahám Barna – Gereben Ferenc – Stekovic Rita (szerk.) *Nemzeti és regionális identitás Közép-Európában.* (Piliscsaba: PPKE BTK 2003.) 477.

¹² Robert Fico büntetőjogász, a párt alapítója ugyan a posztkommunista Demokratikus Baloldal Pártjában kezdett politizálni, de az 1990-es évek végén kivált onnan és egy saját pártot hozott létre, amely eleinte nem annyira baloldali, hanem sokkal inkább eklektikus és pragmatikus (se nem bal, se nem jobb) pártként határozta meg önmagát. A baloldali fordulatára csak később került sor, amikor kiderült, hogy Szlovákiában kezd kiüresedni a balközép tér. A SMER-SD akkor integrálni kezdte a különböző kisebb baloldali pártokat és kérte a felvételét az európai szocialisták közé, akik némi hezitálás végül is meghívták őket a soraikba. A kételyek azonban azóta sem múltak el teljesen, főleg azért nem, mert SMER-SD 2006-ban hajlandó volt koalícióra lépni a nyíltan nacionalista jobboldali Szlovák Nemzeti Párttal, itt-ott volt néhány romaellenes elszólása, illetve a sokak szerint jó kapcsolatokat ápolt a privatizáció során meggazdagodott ún. oligarchákkal. Tény, hogy önmagát hivatalosan most is szociáldemokrata pártként definiáló csoportosulás sok kérdésben markánsan különbözik a hagyományos nyugat-európai szociáldemok-

aminek a következtében a sokszínű jobbközép polgári koalíció tudott kormányt alakítani, amely azonban a belső feszültségei miatt 2011 őszén felbomlott, és ezzel utat nyitott a SMER-SD 2012. évi földcsuszamlás-szerű győzelméhez. Valószínűleg csak a szlovák arányos választási rendszer akadályozta meg azt, hogy ez a párt annak idején nem kapta meg egyedül az alkotmányozáshoz szükséges minősített (azaz háromötödös) többséget. A mostani széttöredezett eredmények láttán nem valószínű, hogy ez sokáig valakinek ismét sikerülni fog.¹³

A választások után rögtön kiderült, hogy nagyon nehéz lesz a kormánykoalíció létrehozása, hiszen bármilyen működőképes koalícióhoz olyan pártoknak kellene szövetségre lépni egymással, amelyek eddig a pártpaletta eltérő, az egymástól távol eső szegleteiben léteztek. Emiatt sokan az előrehozott választásokra is számítottak. Végül a választások éjszakáján látványosan megrettent Róbert Fico miniszterelnök nem kis politikai rugalmasságot és bravúrt felmutatva meglepő gyorsasággal hozta létre az új kormánykoalícióját. Ebben valószínűleg az is szerepet játszott, hogy a potenciális politikai partnerei úgyszintén megrettentek az eredmények láttán. Ez különösen a saját veszteségeikre, illetve a szélsőségesek nyereségeire vonatkozik. Végül tehát összeállt a „régiek” koalíciója (SMER-SD, Szlovák Nemzeti Párt, Most–Híd és a Háló nevű új, egyébként – ahogyan nyáron kiderült – roppant rövid életű politikai képződmény).

Ez a koalíció a Szlovákia rendszerváltás utáni történetében példátlan fordulatot hozott – a magyar kisebbséget képviselő párt ugyanis eddig soha nem lépett, illetve nem léphetett olyan koalícióba, amelynek a nacionalista Szlovák Nemzeti Párt is tagja. Sőt, sokáig úgy tűnt, hogy a magyar pártok és a 2010 előtt kisebbségellenes módon politikálól

---

rata pártoktól. Az előbb említett oligarchikus kapcsolatokon kívül gyakran igyekszik meglovagolni a szlovák nemzeti érzéseket, korrekt viszonyt ápol a nagy egyházakkal és a belpolitikában az 1990-es években született helyi nagytőkének tett gesztusokat igyekszik kompenzálni populistának is tűnő (bár önmagában hasznos) lépésekkel. Ilyen például a nyugdíjasok és diákok ingyenes utazása az állami vasutakon, kisebb-nagyobb rezszi kompenzációk stb.

¹³ A választások általános eredményeiről és jellemzőiről lásd részletesebben Halász Iván: A 2016-os szlovák választások. Parlamenti Szemle I. évf. 1. szám, 2016/1. 93-112. o.

SMER-SD koalíciója is a politikai fantazmagóriák témakörébe tartozik. Ez a helyzet megváltozott 2016 tavaszán. Ebben a fentiekén kívül valószínűleg az is szerepet játszott, hogy a szlovák nemzetiek az új pártelnök, Andrej Danko vezetésével az elmúlt években tompították politikai stílusukat, valamint a magyarságot (is) képviselő Most–Híd párt is mélyebben beintegrálódott a pozsonyi politikai körökbe. Talán azt is lehetne mondani a párt imázsa némileg „elszlovákosodott.”

Az eredetileg négytagú kormánykoalíció 2016 augusztusában háromtagúvá zsugorodott össze, mert a Háló nevű párt a belső konfliktusai miatt gyakorlatilag felmorzsolódott és öt képviselője átment a Most–Híd padsoraiba. Jelenleg tehát 49 képviselővel rendelkező SMER-SD és 15-15 fős frakciókkal rendelkező Szlovák Nemzeti Párt és Most–Híd koalíciója irányítja Szlovákiát, ahol a kormányzati többséghez minimum 76 képviselő kell (a koalíció most 79 fővel rendelkezik). A teljesítményük értékelése nem képezi a jelen írás célját, illetve az ilyen rövid időtávlatból ez lehetetlen is. Azért most célszerű áttérni a magyar nemzeti közösség választási eredményeinek az értékelésére.

A szlovákiai magyar kisebbség képviseletére vállalkozó pártok szereplése és eredményei

A 2016-os parlamenti választások mindkét magyar érdekeltségű párt esetében egyértelműen negatív eredményeket hoztak. A Nemzeti Tanácsba végül bejutó Most–Híd magyar-szlovák vegyes párt, ugyanúgy mint a parlamenti küszöböt már harmadszorra (2010, 2012, 2016) át nem lépő Magyar Közösség Pártja is¹⁴ arányosan és nominálisan is rosszabbul szerepelt, mint négy évvel ezelőtt. Ezt dokumentálja a következő táblázat is:

---

¹⁴ A Magyar Közösség Pártja egészen 2012-ig még a Magyar Koalíció Pártja nevet viselte. Akkor azonban úgy döntöttek, hogy megőrizvén legalább a rövidítést, a valóságnak jobban megfelelő nevet választanak. Ez a döntés valószínűleg azzal is összefügg, hogy ez a párt a budapesti kormányzattal egyetlen igazi magyar pártként definiálja önmagát Szlovákiában. Az eddigi választási eredmények azonban nem igazolják ezt az öndefiníciót.

Választások éve	MKP (%)	MKP (fő)	Most–Híd (%)	Most–Híd (fő)
2010	4,33%	109 638	8,12%	205 538
2012	4,28%	109 483	6,89%	176 088
2016	4,04%	105 495	6,5%	169 593

A táblázatból tehát kiderül, hogy mindkét párt egyre rosszabbul teljesít. Az MKP mintha etnikai gettóba zárta volna be önmagát, amelyből nem tud kitörni, még a Magyarországról érkező mediális és egyéb támogatással sem. Pedig ez egyáltalán nem törvényszerű, hiszen az MKP még Magyar Koalíció Pártjaként hosszú éveken aktív tagja volt szlovákiai kormánykoalícióknak, illetve tevékeny résztvevője az ellenzéki politizálásának. Sőt, úgy néz ki, hogy ezen az a részleges nyitás sem tudott segíteni, amelyet a párt – egyébként helyesen – a civil szféra és ifjúsági szervezetek felé kezdeményezett a jelöltlista összeállítása során.

A politikailag egyre inkább elhasználódó Most–Híd sem szerepelt fényesen ezeken a választásokon, annak ellenére, hogy még jobban próbált nyitni a szlovák politikusok felé és megszólítani azok szavazóbázisát. Ez különösen igaz a korábban már említett Szlovák Demokratikus és Keresztény Unió (SDKÚ) képviselőire és választóira. Az SDKÚ viszont a választások előtt gyakorlatilag felmorzsolódott. Néhány markáns arculatú képviselőjük (mindenekelőtt Lucia Žitňanská volt igazságügyi asszony) pedig átvált a Most–Híd padsoraiba és egy ideig úgy tűnt, hogy a magyar-szlovák vegyes párt fogja megszerezni ennek a kimúló pártnak a pozsonyi szavazóit is.

Ahogy viszont a márciusban kiderült, nem teljesen így történt – úgy néz ki, hogy az SDKÚ választói más, a Most–Hídnál radikálisabb ellenzéki alternatívát kerestek maguknak. Azt végül meg is találták, amiről a radikálisan jobboldali liberális Szabadság és Szolidaritás (SaS) fővárosi eredményei is tanúskodnak. Lehet, hogy ebben az is szerepet játszott, hogy Bugár Béla, mint az egyik legrégebbi szlovákiai hivatásos politikus a választások előtti hónapban nem volt hajlandó teljességgel kizárni a Fico féle párttal való koalíciókötés lehetőségét.

A Most–Híd parlamenti mandátumainak száma következő módon alakult az elmúlt hat évben:

Választások éve	Az elért mandátumok száma	Ebből a magyar képviselők száma
2010	14	7
2012	13	9
2014	11	7

Bár a Most–Híd azzal a céllal jött létre, hogy elősegítse a magyar-szlovák megbékélést, és ennek érdekében a listájára több népszerű és a magyarok irányában nyitott szlovák politikai személyiséget is az esélyes helyen vett fel, eddig mégsem tudott elérni az igazi áttörést a szlovák identitású választópolgárok körében. Az biztos, hogy jóval több szlovák szavaz erre a pártra, mint az MKP-ra, a kérdés inkább az, hogy ez arányban van-e azzal a mandátumszámmal, amely a nem magyar származású jelölteknek jut. Ugyanakkor az is tény, hogy miután itt a szlovákiai magyarok körében is viszonylag népszerű és közismert szlovák liberális személyiségekről van szó, azok általában jól szoktak szerepelni a preferenciális szavazások során, ami nyilván elősegíti a jelöltlistán való előretörésüket.

A 2016. évi eredményekhez és mandátumszámokhoz viszont kiegészítésképpen hozzá kell tenni, hogy miután kiderült a SMER-SD-vel való koalíciókötés szándéka, Simon Zsolt képviselő rögtön kilépett a Most–Híd frakciójából és magából a pártból is. Ez komoly veszteség a párt számára, mert Simon elejétől kezdve ott volt a párt élvonalában, illetve gazdag agrárvállalkozó révén komoly befolyással és kapcsolatokkal rendelkezik a szlovákiai agráriumban. Miután viszont 2016 nyarán szétesett a legkisebb koalíciós párt, a Háló (Sieť) frakciója, illetve tagsága, a kormányt továbbra is hajlandó öt képviselő átült a Most–Híd-hoz. Köztük volt a magyar származású és fiatal Cséfalvay Katalin is, aki korábban a Háló egyik alelnöke volt. Ezzel az átigazolással tehát jelenleg a Most–Híd 15 főre duzzadt frakciójában nyolc magyar származású képviselő ül.

A magyar származású szlovákiai parlamenti képviselők száma majdnem mindig valamivel magasabb volt, mint a magyar jelszavakkal

operáló magyar pártok mandátumainak a száma. Ez azzal függ össze, hogy a magyarok Szlovákiában viszonylag jó integrált kisebbséget alkotnak, amely tagjai néha más – szlovák jellegű – országos pártokban is politizálnak. A rendszerváltás utáni legelső években ez főleg a kommunista utódpártra, a Demokratikus Baloldal Pártjára volt igaz, amely listáján 1990-ben összesen négy magyar származású képviselő jutott be a Szlovák Nemzeti Tanácsba.¹⁵ Az első parlamenti ciklusban még a szlovák Kereszténydemokrata Mozgalom is egy magyar származású képviselővel igyekezett magának megnyerni a katolikus hitvallású magyar szavazókat.¹⁶ A 2010 és 2012 között pedig a szlovák liberálisokat tömörítő Szabadság és Szolidaritás párt frakciójában ott ült Somogyi Szilárd magyar származású képviselői is. Valószínűleg a sokáig domináns Demokratikus Szlovákiáért Mozgalomban (HZDS), amely az országnak Vladimír Mečiar háromszoros (1990-1992, 1992-1994, 1994-1998) miniszterelnököt adta (a sok-sok gond mellett), is jelen voltak magyar kötődésű politikusok, akik azonban ezt a mivoltukat a nagy privatizáció idején nem nagyon exponálták. A 2016-os választásokon pedig más – azaz nem kifejezetten magyar kötődésű pártok – színeiben ketten jutottak be a parlamentbe: a már említett Cséfalvay Katalin és Grendel Gábor. Grendel a volt főnöke, Daniel Lipšic volt kereszténydemokrata igazságügyi, majd belügyminiszter¹⁷ által alapított NOVA nevű kispártban politizál, amely most az Egyszerű Emberek és Független Személyiségek listáján indult el és mandátumot is szerzett.

Bár a hivatalos budapesti politika 2010 óta nem akarja magyar pártként elfogadni Most–Híd formációt, a helyzet ennél jóval bonyolultabb. A választásokon aktív szlovákiai magyarság jelentős (tulajdonképpen nagyobbik) része erre a pártra szavaz, mégpedig annak ellenére, hogy a magyarországi közszolgálati (azaz a kormányzat befolyása alatt álló) média egyértelműen a Magyar Közösség Pártját preferálja. A Most–Híd

---

¹⁵ Öllös László: A magyar pártok programjai. In: Magyarok Szlovákiában (1989-2004) I. kötet. Szerk.: Fazekas József – Hunčík Péter. Fórum Kisebbségkutató Intézet – Lilium Aurum Könyvkiadó, Somorja –Dunaszerdahely, 2004. 76. o. 3. számú lábjegyzet.

¹⁶ Uo. 54. o.

¹⁷ Grendel annak idején a belügyminiszter szóvivője volt.

és az MKP helyi aktivistáinak és vezetőinek többsége korábban (azaz a 2009 előtt) az egységes Magyar Koalíció Pártjában politizált. Bár egyértelmű, hogy a szlovák identitású választópolgárok egy része is magáévá tett a Most–Híd programját, az innen érkező támogatás meg sem közelíti az eredeti elképzeléseket. A választások utáni hétfőn megjelent Új Szóban például kiszámolták, hogy az északi járásokban, ahol nem nagyon élnek már a magyarok és a vegyes házasságok száma is csekélyebb összesen 37 518 fő szavazott erre a vegyes pártra (szemben a Magyar Közösség Pártjára leadott 522 vokssal).¹⁸

A déli járásokban pedig a két párt nagyjából fej-fej mellett végzett. A következő déli járásokban a Most–Híd érte el az első helyezést a magyar pártok közül: Pozsony és környéke, Szenc, Galánta, Vágselylye, Nyitra, Érsekújvár, Losonc, Rozsnyó, Kassa és Nagymihály. Az MKP jobban szerepelt Dunaszerdahely, Komárom, Léva, Nagykürtös, Rimaszombat és Töketerebes járásokban.¹⁹ Mindez azt jelenti, hogy a két legmagyarabb (azaz leginkább kompakt magyar jellegű) déli járásban (Dunaszerdahelyen és Komáromban) az MKP megelőzte a Most-Hídat,²⁰ amely inkább északabra és nagyobb városok (azaz Pozsony és Kassa) környékén lett erős. Nem lehet kizárni, hogy ez a vegyes házasságokban élők nagyobb számarányával is lehet magyarázni, de nyilván ez is csak egy ok lehet a sok közül.

További gond az, hogy Dél-Szlovákiában volt messze a legalacsonyabb választási részvétel a egész országban. A komáromi, a rimaszombati, a töketerebes és a nagymihályi járásokban például a választójogosultak kevesebb mint 50%-a ment el szavazni. Ezzel a felsorolt déli járások majdnem 10%-kal alulmúltak az országos átlagot. Miután egész Szlovákia egy választási kerületet alkot, ez sem tett jól a magyar képviselet ügyének.

---

¹⁸ Választási számmisztika. Újszó 2016. március 7., 3. o.

¹⁹ Uo. 3. o.

²⁰ A komáromi járásban az MKP 39%-ot kapott, a Most–Híd csak 27%-ot. Igaz, a régióból a magyar képviselő mégiscsak a Most–Híd listájáról került be a pozsonyi törvényhozásba, Tibor Bastrnák személyében. Dunaszerdahelyen négy évvel ezelőtt a Most–Híd még első helyen állta, most azonban a támogató száma 44%-ról 33%-ra esett vissza. Lásd Ben: Maďarský volič je rozdvojený. Pravda, 2016. március 7. 15. o.

A választásokat megelőző utolsó közvélemény-kutatások egyébként a Most–Hídnak a valóságban elért szavazatszámoknál jobb eredményeket jósoltak. Az MVK cég 7%-ot,²¹ a Focus ügynökség 8%-ot és a Polis 9,2%-ot jósolt a Bugár Béla pártjának. Néhány optimista pártaktivista azért még a kétszámjegyű eredményben reménykedett. Ehhez képes a valóságos eredmény valóban kijózanító volt, hiszen a párt csak 6,5%-ot kapott.²² Az MKP hosszú hónapokon keresztül a bekerülési küszön körül mozgott, bár többnyire alatta volt, és csak ritkán felette. Egyébként sokáig hasonló helyzetben volt a választásokon végül a 12,1%-kal a második helyen végzett Szabadság és Szolidaritás (SaS) nevű szlovák liberális párt is. Néhány hónappal a választások előtt emiatt a két párt vezetőiben felmerült, hogy együtt – azaz egy egységes listán – kellene indulniuk a bekerülési küszöböt súroló két pártnak. A hivatalos választási koalíció kötése azért nem jöhetett szóba, mert akkor 7%-ot kellene elérniük a választásokon.²³ Egy közös-vegyes lista esetében viszont továbbra is csak az 5%-os limitet kellett volna átlépni.

Igaz, hogy látszólag a két párt ideológiailag nem volt egészen kompatibilis, hiszen amíg az MKP inkább konzervatív és keresztény pártként definiálja magát, addig a SaS radikális liberálisnak számít, legalábbis a gazdasági kérdésekben és a könnyű drogok legalizálása ügyében. Az is viszont igaz, hogy a SaS eddig mindig hajlandó volt engedni ezekben a kérdésekben, az azonos neműek házassága különösebben nem érdekli a pártot és a Richard Sulík pártelnök legalább annyira uszított a migránsok ellen, mint a Budapestről inspirált MKP egyes politikusai. Tehát elvben ebben a pragmatikus szövetségben is meg lehetett volna találni közös elemeket. Egyébként ilyen pragmatikus politizálás egyáltalán nem szokatlan Szlovákiában. Az MKP szempontjából sajnálatos módon

---

²¹ Ez a cég az MKP-nak is 5%-os eredményt jósolt.

²² Beňová, Zlatica: Prečo sa prieskumy mylíli? Pravda, 2016. március 7. 14-15. o.

²³ A két vagy három pártból álló koalícióknak 7%-ot kell elérni, a négy és több tagú koalícióknak pedig már 10%-ot. Korábban (az 1990-es évek végén) még kedvezőtlenebb szabályozás volt érvényben – egy választási koalíciónak annyiszor kellett 5%-ot elérni, ahány tagja volt. Ennek kiküszöbölésére megoldásnéként született a választási pártok konstrukciója – azaz a pártok nem koalícióban indulnak el, hanem egységes pártként bejegyzik magukat és közös listával indulnak a választásokon.

azonban nem sikerült szövetségre lépni a szlovák liberális párttal és így továbbra is a parlamenten kívül rekedt.

Érdekes, hogy a szlovák politika egyik fenegyerekének számító Igor Matovič, az OĽANO nevű választási formáció vezetője az utolsó hetekben azt javasolta azoknak a választóknak, akik nem tudtak kire szavazni, de le akartak váltani az akkori Fico II. kormányt, és az ő saját listája pedig nem volt szimpatikus nekik, hogy pragmatikusan legalább a SaS-ra vagy az MKP-ra szavazzanak. Ezek bejutása esetében ugyanis a jobboldali ellenzéknek nagyobb esélye lett volna a kormányváltásra. Ezt a megoldást egyébként az a Matovič tette, aki az állampolgársági törvény módosítási ügyében egyáltalán nem volt barátságos a magyar kisebbséggel szemben.

Összegzés: trendek, tanulságok és dilemmák

A 2016-os választások legfőbb tanulsága magyar szempontból az, hogy a szlovákiai magyar közösség a jelenlegi demográfiai és jogi kontextusban nem képes két pártot bejuttatni a pozsonyi törvényhozásba. Ezt egyébként korábban is lehetett sejteni, de most miután kiderült, hogy a Most-Híd szlovák szavazóbázisa meglehetősen limitált, az MKP pedig nem tudja már megszólítani az egész szlovákiai magyar közösséget, a helyzet még inkább nyilvánvalóvá vált. Ez a típusú megosztottság tehát veszélyessé kezd válni a szlovákiai magyar parlamenti képviselő szempontjából. Annál is inkább, mert logikus módon Szlovákiában más országos pártok is érdeklődnek a magyar választópolgárok iránt, és az utóbbiak közül is néhányan előbb-utóbb elkezdik keresni olyan politikai formációt, amely számukra nem jár a biztos szavazatvesztéssel. Ezt a félelmet csak erősítheti az amúgy pozitív fejlemény, hogy a magyar kártya a legutóbbi két parlamenti voksoláson (2012, 2016) alig játszott szerepet. Ez 2010-ig egyáltalán nem volt így. Sőt, a „magyar kártya kijátszásának” az egyik kulminációs pontja éppen 2010 nyarán következett be az állampolgársági kérdés kapcsán.

Természetesen nem lehet tudni, hogy ez a mostani békés és nyugodt hangulat, amely mögött valószínűleg a két hasonló habitusú

miniszterelnök (Róbert Fico és Orbán Viktor) pragmatikus érdekszővetsége áll, meddig fog tartani. Minél jobban csökken azonban Szlovákiában a magyar kisebbség veszélyérzete, annál inkább elindulhatnak az egyébként társadalmilag jól integrált szlovákiai magyarok más pártok irányában, főleg akkor, ha látják a két magyarnak tekintett párt vetélkedését. És itt nemcsak a hagyományos szlovák demokratikus pártok felől érkező kihívás. Úgy néz ki, hogy az utóbbi évben még a szélsőjobb-oldali nacionalista Kotleba – Néppárt – A Mi Szlovákiánk nevű pártképződmény is intézményi építkezésbe és toborzásba kezdett Dél-Szlovákiában. A migránsok elleni uszítás erősödésével és a romákra való fókuszálásával egyidejűleg ez a párt egyre inkább visszafogott a magyar kisebbség vonatkozásában.²⁴ A migráns és a romák elleni jelszavakkal operáló Kotleba-pártnak²⁵ ugyanis Dél-Szlovákia legmagyarabb városaiban is akadnak szimpatizánsai és egyáltalán nem lehet tudni, hogy ezek kizárólag csak a helyi szlovákok köréből kerültek ki. Párkányban például közel 100 ember voksolt erre a pártra. E határ menti városban egyébként a szavazók 35%-a az MKP-ra és 30%-a a Most–Hídra szavazott. Az Új Szó szlovákiai magyar napilap információi szerint az érsekújvári járásban alig akad olyan magyarlakta település, ahol a Kotleba párt ne kapott volna néhány szavazatot.²⁶

A szlovákiai magyar pártokat, hasonlóan a többi társukhoz még egy veszély fenyegeti, amely megint a legutóbbi választásokon vált nagyon látványossá – azaz a kis konkurens pártok szervezése a politikai ellenfelek vagy a mögöttük álló körök részéről. A fő cél itt főleg az ellen-

²⁴ Szalay Zoltán: Kotleba bemasírozott a parlamentbe. Újszó, 2016. március 7. 4. o.

²⁵ A párt nevében szerepel ugyanis az alapító pártelnök Marián Kotleba neve is. A besztercebányai középiskolai informatika tanár már több éve jelen van a szlovák politika szélsőjobboldali szárnyán. Ő volt a Magyar Gárdára hasonlító félkatonai meneteléseket szervező Szlovák Testvériség (Slovenská pospolitost) egyik alapítój és emblematikus arca. Az első nagy sikert azonban a legutolsó (2013. évi) kerületi választásokon ért el, amikor a besztercebányai önkormányzati kerület elnöke lett. Annak ellenére, hogy Szlovákiában a kerületi választásokon roppant kevés szavazattal lehet már sikert elérni (mert mindig olyan alacsony a részvétel), úgy néz ki, hogy ez a regionális siker kiváló ugródeszkának bizonyult az országos politikába. A 2016-os parlamenti választásokon viszont már 209 386 szavazatot, azaz 8,04%-ot sikerült elérniük.

²⁶ Gulyás Zsuzsanna: Kotleba-szavazók Párkányban. Újszó, 2016. március 7. 10. o.

felek szavazóbázisának elbizonytalanítása, csökkenése és megtévesztése. Bár ezt nehéz bizonyítani, de valószínűleg ilyen célokat követett a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség (MKDSZ) indítása a 2016-os választásokon. Dél-Szlovákiában az 1990-es évek elején valóban működött viszonylag jól szervezett Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom (MKDM), amelynek az a Bugár Béla volt az elnöke, aki most Most–Híd pártot vezet, de az egy a magya közösségbe beágyazott, reális párt volt, amely hamar választási koalícióra lépett az Együttélés Mozgalommal, valamint később a szlovákiai magyar liberálisokkal kiegészülve Magyar Koalíció Pártjába (régi MKP) olvadt bele. Az MKDSZ-nek azonban nincs sok köze ehhez a régi kisebbségi magyar kereszténydemokráciához. Így vagy úgy, de az MKDSZ 110 jelöltből álló listát volt képes kiállítani a mostani választásokra. A listavezető Fehár Csaba komáromi történész volt. Végül ez a párt a márciusi voksoláson összesen 2426 szavazatot kapott csupán, amivel a 0,09%-os eredményt ért el. Tény, hogy ennyi szavazattal reálisan nem befolyásolta a választások végkimenetelét, mert ennyi szavazat nem lett volna elegendő az MKP-nek a bejutáshoz. Egyébként a választásokon induló, de a parlamentbe be nem jutó pártok esetében ez volt a harmadik legrosszabb eredményt. Kevesebbet csak a Ludo Kaník – Demokratikus Pártja (1998 szavazat) és a Koalíció – Közösen Szlovákiáért kapta meg (1777 szavazat).²⁷ Egyébként a 2016-os választásokon több hasonló, a politikában nemrégien megjelent, néha semmit mondó (TIP Párt, Esély, Modern Szlovákia Pártja, vagy éppen séggel sokat mondó névvel (Dac – Munka Pártja, Bátország – Nagy Nemzeti és Oroszbarát Koalíció, Közvetlen Demokrácia) rendelkező pártból lehet feltételezni hasonló „ügyeskedési” szándékot.

Némi reményt adhat a szlovákiai magyar pártoknak az, hogy ezek az ottani viszonylatban még mindig rendelkeznek reális párttagsággal, amelyből képesek aktivistáikat mozgósítani. Egyre nagyobb problémává kezd ugyanis válni a tagság nélküli parlamenti pártok működése. A Most–Híd 5350 párttaggal, az MKP körülbelül 10000 fős bázissal rendelkezik. Ez Szlovákiában harmadik helyet jelenti a SMER-SD és a

---

²⁷ Volby 2016. SME, 2016. március 7. hétfő, 1. o.

Kereszténydemokrata Mozgalom (KDH) után.²⁸ De úgy látszik, hogy a regisztrált párttagság nem sokat segített az MKP-nak, illetve a KDH-nak.

A Most–Híd és az MKP reális helyzetének és politikai súlyának vizsgálatánál azonban célszerű legalább részben elrugaszkodni az országos szintű választási eredményektől. A legutóbbi, azaz 2014 májusi európai parlamenti választásokon ugyanis mindkét párt viszonylag jól szerepelt és egy-egy európai mandátumot szerzett a Szlovákiának járó 13 mandátumból.²⁹ Egyébként az MKP-ra többen szavaztak (6,5%), mint a Most–Hídra (5,6%).³⁰ Igaz, ezeken a választásokon Szlovákiában a szavazásra jogosult állampolgárok csupán 13%-a vett részt. Szlovákia ezzel az alacsony részvételi aránnyal igazi európai rekorder lett.

Az MKP viszonylag jó eredményt ért el a legutóbbi helyhatósági választásokon (2014 november). Sőt, az MKP ezen a voksoláson több parlamenti pártnál is jobb eredményt el. Ezen a szinten ugyanis jobban számít az aktivista bázis szélessége és népessége. A szlovák helyhatósági választásokról viszont tudni kell, hogy azokon gyakran teljesen más koalíciók alakulnak, mint a regionális vagy országos szinten, illetve az utóbbi években rendszerint a független jelöltek szoktak azokon tarolni. Ugyanakkor az is igaz, hogy nem mindegyik független jelölt valóban független. Gyakran csak a pártok egyszerű reakciójáról van arra a tényre, hogy a választópolgárok között most divatos elfordulni a párt-politikusoktól. A két magyar, illetve magyar-szlovák párt eredményeinél azért főleg azokat a megválasztott polgármestereket és helyi képviselőket célszerű figyelembe venni, akik csak az MKP színeiben indultak el. Az MKP tehát összesen 107 polgármesteri széket szerzett meg magának, illetve 1151 képviselői helyet szerzett a helyi képviselőtestületekben. Ezzel szemben a Most–Híd csak 87 polgármesteri posztot és 829 képviselői helyet kapott a választópolgároktól. Tény viszont, hogy egyikük

---

²⁸ <http://www.hlavnespravny.sk/najbohatsiu-clensku-zakladnu-si-drzia-smer-sd-kdh-a-smk/665756>

²⁹ Az MKP-t a jelenlegi ciklusban Csáky Pál képviseli, a Most-Hídat pedig Nagy József, aki korábban szlovák környezetvédelmi miniszter volt.

³⁰ Nevolili sme. SME, 2014. május 26. 1. o.

sem tudta megszerezni magának a komáromi és párkányi polgármesteri széket. Mindkét esetben a független jelöltek nyertek.³¹

Ezekkel az eredményekkel a vizsgált pártok ugyan jobb eredményt értek, mint több kis létszámú szlovák parlamenti párt (például a SaS vagy OLANO). Mindkét párt számára azonban rossz hír, hogy gyengébben szerepeltek a 2010-es önmagukhoz képest. A 2010-ben ugyanis a Most–Híd 273 polgármesteri és 3120 képviselői helyet szerzett, az MKP pedig polgármesteri 159 polgármesteri és 1226 képviselői helyet kapott a választópolgároktól. Igaz, ezekben a számokban benne voltak a koalíciókban induló jelöltjeik eredményei is.³²

Egy 2016-ban mindkét vizsgált párt részese volt különböző helyi kiskoalícióknak. Ki kell emelni, hogy a Most–Híd nemcsak a magyarok lakta délen tudott szerephez jutni, hanem az északabbi szlovák városokban és falvakban is. Pozsonyban egyébként a Most–Híd és az MKP két különböző jobbközép koalícióban indultak el a helyi mandátumokért folytatott harcba. Itt valamivel jobban a Most–Híd pártot magába foglaló „liberalisabb” koalíció szerepelt (14 mandátummal 11 mandátummal szemben). Érdekes módon a helyi Most–Híd szervezetek be tudtak kapcsolódni az eperjesi, trencsényi és zsolnai helyi választási koalíciókba is, pedig ezek kifejezetten szlovák városok.

Tehát a negatív trendek ellenére az MKP helyzete a helyi szinten nem teljesen reménytelen, és az utóbbi időben a Most–Híddal szembeni némi erősödése is tapasztalható, ami azonban nem nyilvánul meg a növekvő szavazatszámokban. Az MKP aktív szavazóinak a száma a kisebb veszteségek ellenére tulajdonképpen nagyon is stagnál. Ez a leginkább aggasztó jel a párt számára, amelynek valószínűleg át kellene gondolni az eddigi politikálást. De hasonló a helyzet az MKP-nál jóval sikeresebb Most–Híd esetében is. Úgy fest a helyzet, hogy az igazi szlovák nyitást nem sikerült végrehajtani, és csak részben sikerült a szlovák jobbközép tábor meghatározó pártjává válni, pedig ez a tényleg éppen

---

³¹ VV: SMK predbehla niektoré parlamentné strany. PRAVDA 2014. november 18. kedd, 6. o.

³² Stupňam, Igor: Vyhrali nezávislí a SMER, pravica počítala straty. PRAVDA, 2014. november 18. 2. o.

most kezd kiüresedni. A fő kérdés az, hogy a jelenlegi kormányzati szerepvállalás (azaz részvétel az úgymond „rég” pártok koalíciójában) milyen hatással lesz a párt szavazóbázisára. Egyelőre úgy tűnik, hogy ez a szerepvállalás a párt kisebbségi törzsbázisát még nem tántorította el a párttól, úgy mint az egyes nagyvárosi szlovák szavazókat. De az is igaz, hogy a Fico radikális kritikussai valószínűleg már a választások előtt elfordultak a mérsékelt hangnemet megütő Most–Hídtől. A párt számára az igazi nagy kérdés (a hosszú távú túlélése esetében) leginkább az, hogy sikerül-e majd neki is hasonló pozíciót kivívni magának, mint amilyennel rendelkezik az RMDSZ Romániában. Az utóbbi pozíciót a mindkét nagy blokk irányában való nyitottság jellemzi. Ezt a taktikát azonban Szlovákiában megnehezíti az a tény, hogy a Most–Hídnak komoly kisebbségi alternatívája van az MKP formájában.